

Posudek vedoucí diplomové práce

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Název práce: Climate Litigation and Human Rights (Klimatická litigace a lidská práva)

Autor práce: Adriana Šefčíková

Diplomová práce je zpracována v celkovém rozsahu 108 stran, z toho 74 stran (dle čestného prohlášení autorky 204 339 znaků) vlastního textu. Kromě úvodu a závěru je výklad členěn do tří částí: v první se autorka v obecné rovině zabývá lidskoprávními aspekty změn klimatu a klimatickými žalobami a vysvětluje výhody a nevýhody založení těchto žalob na zásahu do lidských práv, ve druhé shrnuje základní elementy klimatických žalob založených na lidskoprávním přístupu, resp. otázky, které si žalobce musí zodpovědět před zahájením sporu, a to bez ohledu na jurisdikci, a ve třetí analyzuje vybrané konkrétní příklady těchto žalob a porovnává argumenty a přístupy, na nichž jsou založeny. Práci doplňují seznamy použitých zkratk a zdrojů, dvě přílohy a povinné součásti (abstrakty, klíčová slova).

Datum odevzdání práce: 3. června 2020

Aktuálnost (novost) tématu: Zvolené téma není zcela nové (soudní spory související s ochranou klimatu se objevují od 90. let 20. století), bezpochyby se však jedná o téma aktuální a právně velmi zajímavé. Soudní cesta je často jedinou možností, kterou mají osoby reálně či potenciálně postižené dopady klimatických změn tváří v tvář nedostatečné reakci států, a klimatická litigace se proto stává – jak autorka trefně uvádí – „*fenomémem naší doby*“ (str. 16). Využití lidskoprávního argumentu v těchto žalobách je pak logickým krokem, neboť lidská práva jsou univerzální a výkon řady z nich je změnami klimatu bezpochyby narušen. Právní analýza klimatických žalob založených na lidskoprávní argumentaci s cílem identifikovat jejich silná a slabá místa tak je zajímavá nejen z pohledu právní vědy, ale může být přínosná i pro praxi.

Náročnost tématu: Zvolené téma považuji za relativně náročné. Objasnit vztah klimatických změn a lidských práv není těžké, ilustrativní v tomto směru jsou dopady hydrometeorologických extrémů a stoupající hladiny moří na obyvatele postižených oblastí. K tématu také existuje velké množství odborné literatury, především zahraniční (v českém prostředí se mu věnuje především JUDr. Hana Müllerová, Ph.D. z Ústavu státu a práva AV ČR). Složitost tématu však spočívá v jeho šíři a rozmanitosti: přestože je pojítkem klimatických žalob újma, která může být žalobci dopady změn klimatu způsobena, v dílčích aspektech se samozřejmě liší. K provedení syntézy a jakémukoliv zobecnění napříč jednotlivými jurisdikcemi (národními i mezinárodními) je proto třeba nastudovat velké množství soudních rozhodnutí (resp. případně i jiných aktů) a zorientovat se v pramenech práva, na nichž jsou žaloby založeny (lidskoprávní smlouvy, národní předpisy jednotlivých států). Podmínkou kvalitního zpracování tématu je tak dovednost práce se zdroji a schopnost kritického právního myšlení.

Hodnocení práce: Předloženou práci hodnotím jako velmi kvalitní, v některých aspektech (zejména práce se zdroji) nadprůměrnou. Po jazykové stránce ji mohu hodnotit jen v omezené míře, neboť je psána v angličtině, která není mým mateřským jazykem; domnívám se však, že její úroveň v tomto směru je velmi dobrá. K dalším formálním aspektům práce nemám výhrady: její grafická úprava je standardní a odkazy na použité zdroje bezchybné. Struktura práce je srozumitelná a jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují (byť by bylo možné uvažovat i o opačném pořadí částí druhé a třetí). Oceňuji nadpisy, jimiž autorka v mnoha případech upřesňuje pojednávanou dílčí otázku a které čtenáři již při pouhém pohledu na strukturu práce umožňují udělat si představu o obsahu jednotlivých kapitol. Po stránce obsahové kladně hodnotím snahu o zobecnění/syntézu, které patří k nejsložitějším metodám vědecké práce. Vzhledem k rozmanitosti podmínek (právních i skutkových), za nichž jsou (a budou) klimatické žaloby podávány v různých právních řádech si nejsem jistá, zda se autorce podařilo (a mohlo podařit) naplnit její ambiciózní cíl „vytvořit příkladný seznam poučení pro právní zástupce, kteří mají za úkol sepsat klimatickou žalobu“ (viz české shrnutí práce na str. XXVII), bezpochyby se jí však podařilo napsat velmi zajímavou vědeckou práci, která představuje nejnovější trendy v klimatické litigaci, shrnuje základní otázky, jež musí každý žalobce řešit, a na konkrétních příkladech z různých zemí ukazuje rozmanitost této problematiky a výzvy, které pro právníky hledající cesty k účinné ochraně klimatu přináší. Samostatnou zmínku si zaslouží vysoká úroveň práce se zdroji (použité zdroje zahrnují téměř šest desítek monografií a odborných článků a přibližně stovku dalších zdrojů, včetně několika desítek soudních rozhodnutí, mezinárodních smluv a právních předpisů), na něž autorka vědecky poctivě odkazuje ve více než 400 poznámkách pod čarou. Autorce doporučuji věnovat se vědecké práci i nadále a ve vztahu k předložené diplomové práci zvážit na jejím základě vytvoření odborného článku v češtině.

Doporučení k obhajobě a návrh klasifikace: S ohledem na výše uvedené konstatuji, že předložená práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě UK, a doporučuji ji k ústní obhajobě s navrženým klasifikačním stupněm **výborně**.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

1. Ve třetí části práce autorka analyzuje několik žalob směřujících proti soukromým aktérům (obchodním společnostem). Do jaké míry se takové žaloby mohou opírat o tvrzený zásah do lidských práv žalobců, resp. jaká je pravděpodobnost úspěchu žaloby postavené ve vztahu k soukromým aktérům výlučně na lidskoprávním základě?
2. Vysvětlení relativně malé pozornosti věnované v práci klimatickým žalobám (resp. možnostem klimatických žalob) v rámci mezinárodních lidskoprávních fór.

V Ústí nad Labem dne 19. června 2020

.....
JUDr. Karolina Žákovská, Ph.D.
vedoucí diplomové práce